

ΖΩΗ

Λιβάδια: Οικοτουρίστες σε ένα «από τα τελευταία ανέγγιχτα και στοχαστικά νησιά του Αιγαίου».

Οικοτουρισμός στην Τήλο. Περιήγηση στους 16 βιότοπους που φιλοξενούν 378 είδη φυτών και 155 είδη άγριων πουλιών

Στο νησι-Κιβωτό του Αιγαίου

Της ΖΕΦΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ
Φωτό: ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ &
ΚΩΝ/ΝΟΣ ΜΕΝΤΖΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ενας θαλασσοκόρακας ατενίζει την Τουρκία καθισμένος στα βραχάκια. Από πάνω μας γυροπετά μια αετογερακίνα, νωρίτερα πετύχαμε να πλανάρουν μαυροπετρίτες. Στο λιμάνι τις προάλλες κολυμπούσε μια θαλάσσια χελώνα. Μόλις είδαμε με κιάλια μια φώκια *Monachus monachus* να λιάζεται στην Πλάκα. Ο Κωστής λέει για τη νερόκοτα που μπήκε στο σουπερμάρκετ, τα δελφίνια που συνοδεύουν ιστιοφόρα, για τον καπετάνιο του «Sea Star» που είδε φάλαινα φυσητήρα. Δεν βρισκόμαστε ακριβώς στα Γκαλαπάγκος αλλά στην Τήλο, το νησι-Κιβωτό του Αιγαίου!

Δεκαέξι βιότοποι με 378 είδη φυτών και 155 είδη άγριων πουλιών,

ανάμεσά τους 28 είδη ορχιδέας και σπάνια πτηνά υπό καθεστώς προστασίας κι εξαφάνισης, σαν το μαυροπετρίτη, το θαλασσοκόρακα και το σπιζαετό, δεν είναι λίγα για ένα νησάκι 63 τ. χιλιομέτρων στο Νοτιοανατολικό Αιγαίο.

Από τα μεταναστευτικά αρπακτικά, σε transit στάσεις στο νησί καθοδόν για Μαδαγασκάρη, μέχρι τους νάνους-ελέφαντες της προϊστορίας, που ακόμα έρχονται στο φως στο σπήλαιο Χαρκαδιό, η Τήλος, «από τα τελευταία ανέγγιχτα και στοχαστικά νησιά του Αιγαίου» σύμφωνα με γερμανικούς ταξιδιωτικούς οδηγούς, δίνει κίνητρο για να γευτεί κανείς τη φύση ταξιδεύοντας για οικοτουρισμό.

Μοναδικό νησί στη Μεσόγειο -μαζί με τις 14 βραχονησίδες της- χαρακτηρισμένο ζώνη οικοανάπτυξης για τα πουλιά, η Τήλος έχει αναγνωριστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως Περιοχή Ειδικής Προστα-

σίας (SPA), περιοχή Δικτύου Natura 2000, οικοδεσπότης του Κοινοτικού Προγράμματος Life-Φύση 2005-07 ενώ σε ένα χρόνο αναμένεται η υπογραφή του Προεδρικού Διατάγματος για τη δημιουργία του Φυσικού Πάρκου Τήλου και την οικολογικά ευαίσθητη ανάπτυξη των κοινωνικοοικονομικών αναγκών των κατοίκων του νησιού.

Η καινούργια «φουρνιά» τουριστών φτάνει από τη Ρόδο με το «καταμαράν» και μπαίνει στο Κέντρο Ενημέρωσης Τήλου που λειτουργεί από πέρσι τον Αύγουστο στο λιμάνι, στα Λιβάδια. Οι περισσότεροι μάλλον μπήκαν να ρωτήσουν «από πού πάνε για τις παραλίες» κι έμειναν να περιεργάζονται φωτογραφίες αετών και σκίτσα προϊστορικών ελεφάντων. «Οι πιο πολλοί Έλληνες έρχονται στην Τήλο για διακοπές, ανακαλύπτουν τον οικολογικό πλούτο και μένουν έκπληκτοι. "Ζουν εδώ αυτά τα πλάσματα; -ρωτούν- "Μπορούμε

να δούμε αρπακτικά;»», μας μεταφέρει τις απορίες τους ο διευθυντής του Οργανισμού Πάρκου Τήλου, κ. Κωνσταντίνος Μεντζελόπουλος.

Αν Ιούλιο και Αύγουστο υπερτερούν οι παραθεριστές, «την άνοιξη, τον Ιούνιο και από Σεπτέμβριο ως Νοέμβριο το 97% των επισκεπτών είναι οικοτουρίστες». Το 40% των επισκεπτών από Γερμανία, Αυστρία, Ελβετία είναι επηρεασμένο από οικοτουριστικές προσφορές. Σύμφωνα με μελέτη του καθηγητή του Πανεπιστημίου Βιέννης Mario Broggi για τις ευκαιρίες της Τήλου στον οικοτουρισμό και το προφίλ των επισκεπτών αυτής της κατηγορίας, «πρόκειται για άτομα ηλικίας 30-70 ετών, προηγμένου επιπέδου μόρφωσης και σταθερού εισοδήματος που θέλουν να εξερευνηθούν νέα τοπία και ψάχνουν για μικρές τοποθεσίες παρά για διεθνώς γνωστά και πολυσύχναστα μέρη, με στόχο "σκεπτόμενες δια-

κοπές" (intelligent vacation) κοντά στη φύση». Παράδεισος η Τήλος, αλλά γιατί; «Έχει υπόγεια νερά. Οι λόφοι ηφαιστειακής σκόνης από την προϊστορική έκρηξη στην Κω έχουν καλυφθεί από γραμμιθιές. Το λεγόμενο Δέντρο της Ζωής συντηρεί 30 είδη πουλιών», εξηγεί ο κ. Μεντζελόπουλος. «Επιπλέον, το κυνήγι έχει απαγορευτεί εδώ και 14 χρόνια, οι πέρδικες αφθονούν για τροφή των αρπακτικών».

Από το δάσος Χαϊδαρίου στην Τήλο, από διακοσμητής βιομηχανικού σχεδίου «έκανα το χόμπι μου επάγγελμα», λέει ο Κωστής Μουντζούρης. Ξεναγός φύσης στο Κέντρο Ενημέρωσης Τήλου συνοδεύει τους επισκέπτες σε θεματικές διαδρομές: 200 ξωκλήσια, 67 χλμ. αρχαία μονοπάτια, κάστρα, οικισμοί, παρατήρηση πουλιών. «Εδώ φεύγει το μάτι, κοιτάς μακριά».

Γαϊδουράκια εν ώρα εργασίας στο ελικοδρόμιο.

Ορχιδέα του Ομήρου, από τα 28 είδη στο νησί. Τηλιακός μαυροπετρίτης.

Όταν στην Τήλο αλώνιζαν ελέφαντες-νάνοι.

Highlights

Νάνοι-ελέφαντες

Πριν από 7 εκατ. χρόνια η Τήλος γίνεται νησί. Ο νεολιθικός άνθρωπος συνυπάρχει με ελέφαντες που κολύπησαν ως εδώ από τις απέναντι μικρασιατικές ακτές. Εξελίχθηκαν σε νάνους εξαιτίας περιβαλλοντικών συνθηκών κι έζησαν πριν από 50.000-4.000 χρόνια οι τελευταίοι ελέφαντες στην Ευρώπη. Από το 1971 οι ανασκαφές των παλαιοντολόγων δρ Ν. Συμεωνίδη και Γ. Θεοδώρου αποκαλύπτουν οστά προϊστορικών ελεφάντων στο σπήλαιο Χαρκαδιό. Δείτε αναπαράσταση σκελετού νεογνού κι ενήλικα στο Μουσείο Νάνων-Ελεφάντων στο Μεγάλο Χωριό.

Γαϊδουράκια-εθελοντές

Στην Τήλο όλοι προσφέρουν στο περιβάλλον, ακόμα κι οι «γάροι». Ο δήμος βρήκε έναν εναλλακτικό τρόπο αποψίλωσης του ελικοδρόμιου, επιστρατεύοντας τα γαϊδουράκια του νησιού που βόσκουν αμέριμνα στο χώρο προσγείωσης των ελικοπτερίων, καθαρίζοντας από τα ζιζάνια και τα ξερόχορτα. Όταν ο Τάκης κι η παρέα του δεν έχουν «βάρδια» στο ελικοδρόμιο, βοηθούν τους εθελοντές κουβαλώντας πέτρες στα μονοπάτια ή απλώς... λουφάρουν κάνοντας τούμπες κάτω από τις ελιές.

Σε αριθμούς

4 από τα 1.000 εναπομείναντα ζευγάρια σπιζαετών στην Ευρώπη απαντούν στην Τήλο, καθιστώντας το νησί ξεχωριστό για τον παγκόσμιο πληθυσμό του απειλούμενου αρπακτικού.

500-600

Ζευγάρια μαυροπετρίτων φωλιάζουν στην Τήλο, δηλαδή το 10% ολόκληρου του παγκόσμιου πληθυσμού του υπό εξαφάνιση γερακιού του Αιγαίου που διαχειμάζει στη Μαδαγασκάρη.

25-30

Ζευγάρια θαλασσοκόρακες ζουν στην Τήλο, από τα 10.000 ζευγάρια του συνολικού εναπομείναντος πληθυσμού του «δύτη της Μεσογείου» που τρελαίνεται για βουτιές.

2.815

επισκέψεις από 56 χώρες δέχτηκε ο ιστοχώρος του Πάρκου Τήλου (www.tilos-park.org/), το πρώτο δεκαπενθήμερο λειτουργίας πέρσι το Δεκέμβριο, με 6.000 online συνδρομητές.

4-5

Ζευγάρια αετογερακίνες κατοικούν μόνιμα στην Τήλο, από τα 250-350 απομείναντα ζευγάρια στην Ευρώπη, τα 60 από τα οποία είναι στην Ελλάδα.

500

μόνιμους κάτοικους, 19 παραλιές, 12 ορεινούς όγκους, 7 μεσαιωνικά κάστρα, 200 εκκλησάκια, 1 βυζαντινό μοναστήρι θα βρει ο επισκέπτης στην Τήλο.

80 χλμ./ώρα είναι η μέση ταχύτητα που μεταναστεύουν τα πουλιά. Η Τήλος είναι σταθμός για πολλά από τα 200 είδη που πετούν μεταξύ Αφρικής και Ευρώπης.

Με τσάπα και τσουγκράνα, από την Κορέα και τη Γαλλία

«Είσαι μέσα στη φύση, σαν να ζεις αρκετούς αιώνες πριν»

Εθελοντές από κάθε γωνιά του πλανήτη δίνουν ραντεβού αυτό το καλοκαίρι στο ακριτικό νησί της Δωδεκανήσου, συνδυάζοντας εργασία και χαρά στο πλαίσιο των προγραμμάτων εθελοντικής εργασίας «Ελιξ» (www.cvgreep.gr/). Συναντήσαμε τους οικο-εθελοντές στην παραλία της Ερίστου, λίγο μετά το τέλος της πρωινής «βάρδιας» για συντήρηση αρχαίου μονοπατιού και καθαρισμό ακτών στο νησί.

«Δεν ήξερα καν πού πέφτει η Τήλος αλλά βρήκω την όλη εμπειρία εξαιρετικά ανανεωτική», μας λέει ο Γιώργος Τάσης, ομαδάρχης των 14 εθελοντών της φάσης «Τήλος 1». «Όλο το χειμώνα μπροστά στον υπολογιστή κάνω έξυπνα κτίρια. Εδώ να ψάχνω για το μαγκάλι, προβλήματα εντελώς διαφορετικά».

Η 21χρονη Νάρι Jo από την Κορέα, φοιτήτρια Μηχανολογίας, εντυπωσιάζεται από τα κρυστάλλινα νερά. «Στην πατρίδα μου τα νερά είναι τόσο βρόμικα».

Ο 30χρονος Χρήστος Αντωνόπουλος, ασφαλιστής στους Αμπελοκήπους, πήρε μέρος από τη θερινή του άδεια προκειμένου να έρθει στην Τήλο για να μαζέψει πέτρες

στα μονοπάτια και σκουπίδια που ξεβράζει η θάλασσα. «Τη Μύκονο και τη Σαντορίνη την έχω χορτάσει. Τώρα με ενδιαφέρει να κάνω κάτι χρήσιμο κοντά στη φύση, πρόπερσι στην Κερκίνη, πέρσι στη Δαδιά, τώρα εδώ. Νιώθεις ενεργός πολίτης, κοινωνικοποιείσαι».

Ο 19χρονος Charles - Henry Lignet από τη Λιόν νομίζει ότι βρίσκεται στο... παρελθόν: «Το νησί δεν είναι καθόλου τουριστικό. Είσαι μέσα στη φύση, σαν να ζεις αρκετούς αιώνες πριν». Ο συνομήλικός του, George Scott Hardwig, από τη Βιρτζίνια των ΗΠΑ, δείχνει τη «σοδειά του», πλαστικές σακούλες που έβγαλε το κύμα στην ακτή. «Τα πουλιά νομίζουν πως είναι μέδουσες, με αποτέλεσμα να τις φάνε και να πνιγούν. Νιώθω χαρούμενος στη σκέψη ότι μπορεί να έχω συμβάλει στο να σωθεί κάποιο από τα σπάνια πουλιά που ζουν εδώ».

Η 23χρονη Laura Cristina Morell Aldana από τη Βαλένθια λίγο μετά την αποφοίτησή της από τη Νομική, λίγο πριν από τις σπουδές για δικαστή, κάνει ένα διάλειμμα στην Τήλο. «Πιστεύω ότι υπάρχει δικαιοσύνη και νομοτέλεια στη φύση», λέει. «Προσπαθούμε να κάνουμε το σωστό εδώ, ο πλανήτης είναι ευθύνη όλων μας, όπου κι αν βρισκόμαστε. Σήμερα στη χώρα σου, αύριο στη δική μου. Your land is my land».

Εθελοντές: Χαρά κι εργασία στην παραλία Ερίστου.